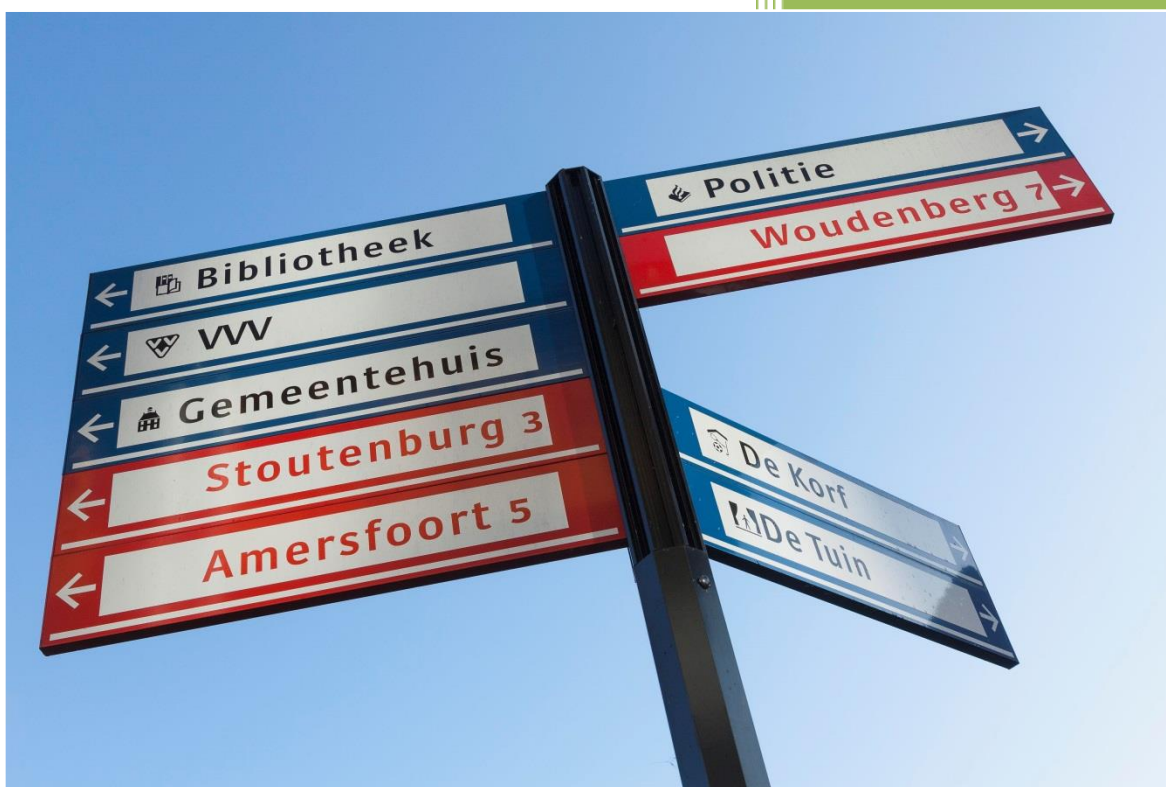


Risicomonitor 2017-01

Algemene dienst



Gemeente Leusden

Mei 2017

1. Inleiding

We streven door integraal risicomanagement naar een groter risicobewustzijn en naar een betere beheersing en integrale aanpak van risico's. Bewustwording van risico's is een belangrijke eerste stap naar een betere beheersing. Een betere beheersing van risico's door de organisatie draagt bij aan de kwaliteit van de besluitvorming door het bestuur en het rechtmatig realiseren van gemeentelijke doelstellingen.

Daarom is het van belang regelmatig stil te staan bij de risico's die het bereiken van de doelstellingen in de weg kunnen staan en het gesprek hierover te organiseren.

Een belangrijke doelstelling hierbij is het continu organiseren van aandacht voor risico's en hierover met elkaar in dialoog zijn. Met de risico monitor streven we ernaar om risico's tijdig in beeld te krijgen, zodat keuzes maken en bijsturing mogelijk zijn. De risico's worden periodiek (tweemaal per jaar) op gestructureerde wijze in beeld gebracht. Daarnaast zijn risico's en risicobeheersing een vast onderdeel van de planning en control gesprekken in onze organisatie

De monitor is afgebakend tot risico's die bij de algemene dienst kunnen optreden en is als bijlage bij de voorjaarsnota gevoegd, ter kennisname voor de raad. Voor de gemeentelijke grondexploitaties wordt jaarlijks in het najaar een afzonderlijke risicomonitor opgesteld, namelijk de risicomonitor grondbedrijf. Voordat wij ingaan op de belangrijkste risico's, geven wij hierna een algemene beschouwing op de risico's en toelichting op de inventarisatie en prioritering van risico's.

2. Beschouwing¹

Na het krachtige herstel in 2015 is het de verwachting dat de groei van de Nederlandse economie verder toe gaat nemen in tempo, om daarna in een rustiger, solide tempo door te groeien. Er is een aantal risico's voor de wereldwijde economische groei en hiermee ook voor de Nederlandse economie. In de VS is de beleidsonzekerheid toegenomen met een nieuwe regering waarvan onduidelijk is hoe deze zich zal opstellen tegenover internationale instellingen, handel en regulering van de financiële sector. In Europa bestaat het risico dat het sentiment rond de Brexit omslaat in een anticipatie op een harde scheiding met hoge(re) economische kosten aan beide zijden. Ook is er in het eurogebied sprake van een aantal sluimerende risico's die vrij snel weer acuut kunnen worden bij onverwachte tegenvallers, zoals de zwakke balansen bij een aantal Europese banken en de houdbaarheid van de Griekse staatsschuld. Een positief risico is dat de bestedingsimpulsen in de VS en China groter worden of grotere positieve effecten hebben dan nu wordt verwacht.

¹ Gebruikte bronnen:

Centraal planbureau (2017), Centraal Economisch Plan 2017

De Nederlandse Bank (2017), Economische Ontwikkelingen en Vooruitzichten (januari 2017)

Sociaal en cultureel planbureau (2016), Cumulaties in de jeugdhulp

Het in 2013 begonnen herstel van de Nederlandse woningmarkt blijft stevig aanhouden. Tot en met het vierde kwartaal van 2016 zijn de gemiddelde woningprijzen sinds het dieptepunt in 2013 met ruim 12% gestegen. Het aantal verkopen, dat eveneens in 2013 op een dieptepunt lag, is sindsdien ook snel hersteld. Het maandelijkse aantal woningtransacties kwam recent weer boven het pre-crisis niveau. Ook afgemeten aan andere kenmerken is duidelijk dat de woningmarkt de crisis te boven is gekomen. en daar op enkele punten zelfs sterker uit is gekomen

Opvallend is de snelle daling van de werkloosheid. In 2016 daalde voor het eerst sinds lange tijd de werkloosheid onder ouderen en langdurig werklozen. Ook daalde het onbenutte arbeidspotentieel (personen die wel willen werken, maar niet actief zoeken of direct beschikbaar zijn). Tegelijkertijd blijft het aantal openstaande vacatures gestaag groeien. Het is de verwachting dat het aantal werkloosheidsuitkeringen de komende jaren afneemt, vooral dankzij een daling van de werkloosheid.

Een belangrijk deel van onze (financiële risico's) heeft betrekking op het Sociaal Domein. Wij hebben de opgave om de decentralisaties op het terrein van zorg, jeugdzorg, werk en inkomen en onderwijs te implementeren én tegelijkertijd een omslag bereiken in het sociaal domein: transitie en transformatie. Deze ontwikkeling gaan samen met stevige financiële taakstellingen en veranderende rollen en verantwoordelijkheden van de overheid. De gemeente Leusden moet meer doen met minder middelen en samen met een groot aantal ketenpartners op een andere manier gaan werken. Onze taken en verantwoordelijkheden in het Sociaal Domein zijn gekoppeld aan de rijksbijdragen. Deze nemen af voor Leusden door het nadelig herverdeeldeffect van de doorgevoerde objectieve verdeelmodellen voor jeugdhulp en WMO en de verdere fasering van de efficiencykortingen van het rijk. Wij streven ernaar om dit op te vangen door onze zorgkosten en uitvoeringskosten om te buigen. Voor de jeugdzorg zien we vooralsnog de zorgkosten juist stijgen. De verwachting dat de toename van deze kosten als gevolg van de transformatie van duurdere naar goedkopere jeugdzorg zou kunnen worden opgevangen lijkt op korte termijn nog niet realiseerbaar. Of dat nu ligt aan een toenemende vraag naar hulp en ondersteuning of te weinig sturingsmogelijkheden rond toegang en toeleiding is onderwerp van onderzoek.

Het sturen op de ombuiging van de zorgkosten in het sociaal domein is nog niet voldoende mogelijk door onvoldoende en tijdige informatie. Dit wordt veroorzaakt doordat het systeem van monitoring en verantwoording, zowel bij ons als bij de zorgaanbieders, nog in ontwikkeling is.

Ten aanzien van de participatiewet zien we dat de stijging van het aantal bijstandsccliënten nog niet afneemt. Aan de ene kant heeft de daling van de werkloosheid een neerwaarts effect op het aantal bijstandsuitkeringen. Aan de andere kant neemt het aantal uitkeringen toe door instroom vanuit de voormalige Wajong-doelgroep en het beroep dat asielzoekers zullen doen op de bijstand. Daarnaast is er een nauwe samenhang tussen het groeiende beroep op

bijstandsverlening, inkomensondersteuning, armoedebestrijding en de overige gebieden in het sociaal domein. Op basis van de wetenschap dat het niet hebben van werk en het verkeren in armoede een belangrijke oorzaak is tot het doen van beroep op zorg en ondersteuning en risico voor sociaal isolement/niet participeren, zal de groei van het aantal bijstandsgerechtigden effect hebben in de overige gebieden van het sociaal domein.

3. Risico-inventarisatie & prioritering

Onder een risico wordt verstaan: de kans op het optreden van een gebeurtenis met negatief gevolg voor de gemeente. De risico's worden periodiek in beeld gebracht en op mogelijke consequenties beoordeeld. Voor het opstellen van de begroting zijn hiertoe gesprekken gevoerd met afdelingshoofden, teamleiders, financiële adviseurs/controllers en juridische controllers. Dit heeft tot een uitgebreide risico-inventarisatie geleid met als doel de risico's die op het moment van opstellen van de begroting bekend zijn te benoemen en toe te lichten.

De geïnventariseerde risico's zijn in beeld gebracht aan de hand van een drietal scenario's, het optimistische scenario, het pessimistisch scenario en het midden scenario. Aan de hand van een indicatieve inschatting zijn de risicobedragen gekwantificeerd. Hierdoor ontstaat inzicht in het totale financiële risico van de algemene dienst. De belangrijkste risico's die uit deze inventarisatie naar voren komen zijn in deze risicomonitor opgenomen.

Prioritering van risico's vindt plaats aan de hand van een risico-analyse, waarbij benoemde risico's worden gekwantificeerd door het bepalen van de kans dat een dreiging zich voordoet en de gevolgen daarvan (Risico = kans x gevolg/impact).

Hierbij worden de volgende schaalindelingen als leidraad gehanteerd.

Schalen voor de inschatting van de kans:

- Groot: Waarschijnlijk, de kans dat de gebeurtenis zich voordoet is groot.
- Gemiddeld: Mogelijk, de kans dat de gebeurtenis zich voordoet is gemiddeld.
- Klein: Misschien, de kans dat de gebeurtenis zich voordoet is klein.

Schalen voor de inschatting van het gevolg/de impact:

- Groot: De gebeurtenis heeft een grote impact op de gemeente, de uitvoering van een publieke taak komt in gevaar en/of het risicobedrag is hoger dan € 250.000.
- Gemiddeld: De gebeurtenis heeft behoorlijke impact op de gemeente en/of het risicobedrag is tussen de € 100.000 en € 250.000.
- Klein: De gebeurtenis heeft geringe impact op de gemeente en/of het risicobedrag is lager dan € 100.000. Actie is niet direct noodzakelijk. Verbetering is te bereiken door efficiency en klantgericht werken.

Met behulp van een risicoscore kunnen risico's worden geprioriteerd, en wordt inzichtelijk gemaakt welke risico's het belangrijkste zijn om te worden beheerst.

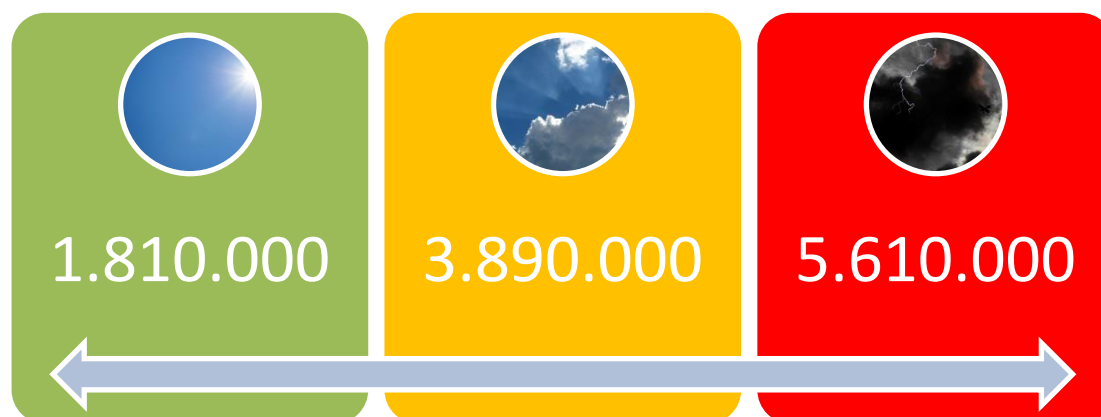
De risicoscore wordt bepaald door de inschatting van kans en gevolg te vermenigvuldigen volgens onderstaande tabel. Bij bepaling van de impact wordt uitgegaan van het midden scenario.

Tabel 1. Bepaling risicoscore

	Impact: Klein	Gemiddeld	Groot
Kans:			
Klein	Zeer laag	Laag	Gemiddeld
Gemiddeld	Laag	Gemiddeld	Hoog
Groot	Gemiddeld	Hoog	Zeer hoog

4. Ontwikkeling risicoprofiel

Het risicoprofiel, het totaal van de omvang van de geïnventariseerde risico's geven wij weer aan de hand van een drietal scenario's, namelijk het optimistische scenario (groen), het pessimistisch scenario (rood) en het midden scenario (oranje). Het midden scenario beschouwen we als meest realistisch en wordt in de programmabegroting in relatie gebracht met het berekende benodigde weerstandsvermogen.


















Wij willen benadrukken dat de uitkomsten van de scenario's geen voorspelling geeft van de werkelijkheid, maar inzicht geeft wat er gebeurt als er op meerdere onderdelen van de gemeentelijke begroting sprake is van tegenvallende ontwikkelingen en stress (gevoeligheidsanalyse). De uitkomsten moeten daarom ook met enige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd en beseft moet worden dat een verkenning van een toekomstige situatie gepaard gaat met inherente beperkingen en onzekerheden.

Om de ontwikkeling van het risicoprofiel te duiden vergelijken we aan de hand van het midden scenario de uitkomsten met de voorlaatste risicomonitor (risicomonitor 2016-02). Ten opzichte van de vorige monitor heeft onduidelijkheid over het kabinetsbeleid voor de komende jaren en de effecten hiervan op het gemeentefonds zorg voor een stijging van het risico van de algemene uitkering. De vraag naar jeugdhulp is naar verwachting hoger dan het beschikbare budget wat zorgt voor een

hogere risicobedrag voor de jeugdhulp. Voor de WMO is het de verwachting dat de zorgkosten binnen de gestelde budgetten blijven toegenomen wat tot een verlaging van het risicobedrag van de WMO tot gevolg heeft. Voorfinanciering VNG subsidie kwam als nieuw risico's naar voren tijdens uitvoering van de risico-inventarisatie

Tabel 2. geïnventariseerde risico's algemene dienst

	Risico	Score	Omvang (€) Monitor 2016-2	Omvang (€) Monitor 2017-1	S/ I	Trend
1.	Algemene uitkering Gemeentefonds	Zeer Hoog	600.000	800.000	S	
2.	Jeugdhulp	Zeer Hoog	550.000	785.000	S	
3.	Werk, inkomen en participatie	Zeer Hoog	690.000	690.000	S	
4.	WMO	Zeer Hoog	600.000	450.000	S	
5.	Accommodaties en vastgoedprojecten	Zeer Hoog	200.000	290.000	S/ I	
6.	Pensioenen & wachtgeld wethouders	Hoog	200.000	215.000	S	
7.	ICT	Gemiddeld	100.000	150.000	I	
8.	Bedrijfsvoering risico's	Gemiddeld	100.000	150.000	I	
9.	Verbonden en gerelateerde partijen	Gemiddeld	100.000	100.000	I	
10.	Fiscale risico's	Laag	75.000	60.000	S	
11.	Leerlingenvervoer	Laag	60.000	60.000	S	
12.	Gemeentegaranties	Laag	90.000	45.000	I	
13.	Aansprakelijkheid en juridische procedures	Laag	80.000	40.000	I	
14.	Niet halen bezuinigingen	Laag	100.000	35.000	S	
15.	Voorfinanciering VNG subsidie	Zeer laag	n.v.t	20.000	I	
	Totaal		3.545.000	3.890.000		

Legenda:



= het risico is ten opzichte van de vorige monitor afgenomen.



= het risico is ten opzichte van de vorige monitor stabiel gebleven.



= het risico is ten opzichte van de vorige monitor toegenomen.

S = het risico heeft een overwegend structureel karakter. Uitgangspunt is dat we voor een jaar de financiële gevolgen moeten kunnen opvangen. Daarom wordt bij omvang het financieel gevolg van één jaar aangegeven. Wanneer het risico daadwerkelijk optreedt, is het noodzakelijk het incidenteel opvangen van hogere uitgaven laten volgen door structurele aanpassingen in het uitgavenpatroon op de betreffende taak of elders in de begroting

I = het risico heeft een overwegend incidenteel karakter.

De risico-inschaling is gebaseerd op de hoogte van de ingeschatte risicobedragen. Ook imago- en immateriële schade kunnen grote gevolgen hebben, maar dat blijft buiten beschouwing. Ook betekent een lager gepositioneerd risico in werkelijkheid niet dat de financiële gevolgen van dit risico ook lager zullen uitpakken. Bij sommige risico's is het immers lastig om daaraan een reëel bedrag te koppelen.

5. Monitor risico's



1. Algemene uitkering

Programma/paragraaf: Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien
Portefeuillehouder: Wethouder Dragt

Omschrijving risico:

De Algemene uitkering is de belangrijkste inkomstenbron voor de gemeente en tevens een belangrijke risicofactor. De hoogte van de uitkering wordt bepaald door het Rijk en is afhankelijk van de omvang en verdeling van het Gemeentefonds. De omvang is gekoppeld aan de groei van de rijksbegroting. De risico's worden gevormd door:

De ontwikkeling van het accres.

Volgens het principe van 'gelijk trap op, gelijk trap af' groeit of krimpt het Gemeentefonds parallel aan de ontwikkeling van de gecorrigeerde netto rijksuitgaven. Rijksbezuinigingen betekenen voor de gemeente een korting op de algemene uitkering. Op het moment van opstellen van deze risicomonitor is er nog geen nieuw Kabinet. Er is dus nog geen duidelijkheid over het kabinetsbeleid voor de komende jaren en de effecten hiervan op het gemeentefonds. Op basis van de verkiezingsprogramma's zien we enerzijds intensiveringen (een groei van de rijksbegroting) maar anderzijds is er ook een aantal partijen die een korting van € 1,2 miljard (ter dekking van hun plannen) doorvoeren op het gemeentefonds. Op basis van deze onzekerheid verhogen wij het risico € 200.000.

Taakmutaties

Deze gaan in veel gevallen zoals bijvoorbeeld bij decentralisatie van taken van Rijk naar gemeenten gepaard met negatieve herverdeeleffecten en effecten in de sfeer van open eind financiering.

Herverdelingen gemeentefonds

Met de afronding van het groot onderhoud 2^e fase is het gemeentefonds grotendeels herverdeeld. Op dit moment is er geen grootschalig onderhoud aan het gemeentefonds gepland.

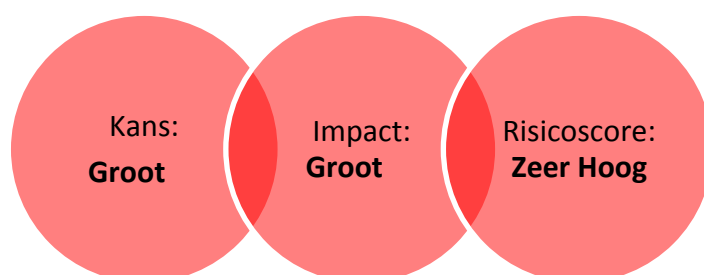
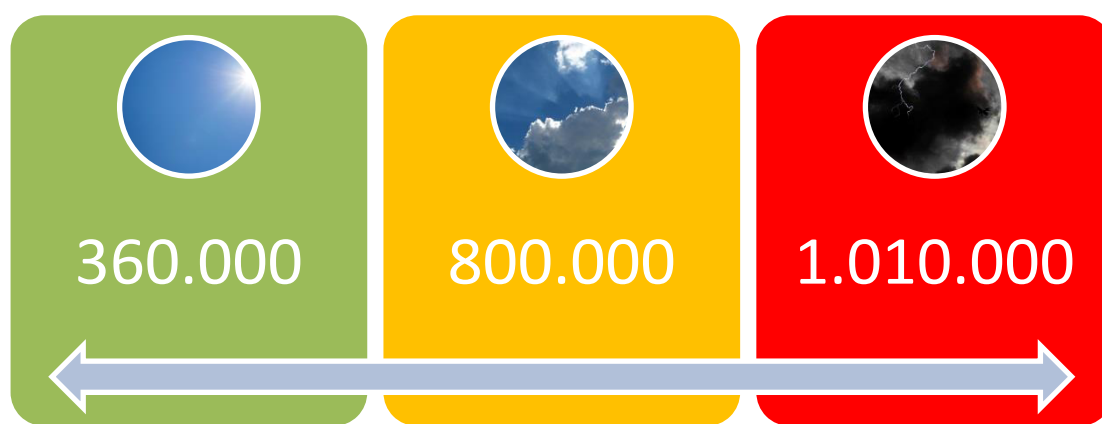
BTW-compensatiefonds

Aan de omvang van het BTW-compensatiefonds (BCF) is een plafond gekoppeld. Overschotten of tekorten op het fonds worden verrekend met het gemeentefonds. Het is niet mogelijk een betrouwbare inschatting te maken van een tekort of overschot op dit fonds.

Acties (beheersmaatregelen):

Forse afwijkingen worden zoveel mogelijk voorkomen en verkleind door het realistisch en stabiel ramen van uitkeringen.

Risicobedragen en risicoscore





2. Jeugdhulp

Programma/paragraaf: Domein Samenleving
Portefeuillehouder: Wethouder Van Beurden

Omschrijving risico:

Grotere zorgvraag dan waarmee rekening is gehouden

Aangezien hier sprake is van een zogenaamde open einde regeling bestaat het risico dat het aantal en de omvang van de aanvragen / toekenningen het beschikbare budget gaat overschrijden. De kans bestaat dat de vraag naar jeugdhulp de komende tijd meer toeneemt dan het budget en de beschikbare capaciteit. Tegelijkertijd zorgen de herverdeel-effecten van de invoering van objectieve verdeelmodel jeugdzorg en de aanvullende kortingen ervoor dat het beschikbare budget tot 2020 een dalende tendens laat zien.

Besparingen worden niet gerealiseerd

Bij de inkoop van zorg hebben we besparingsmaatregelen genomen. Deze bezuiniging willen we realiseren enerzijds doordat we lagere prijzen bedingen anderzijds doordat we willen toewerken naar lichtere vormen van zorg. De kans bestaat dat we een deel van deze bezuiniging niet kunnen realiseren.

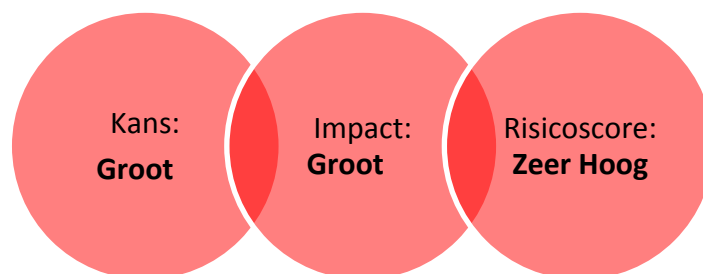
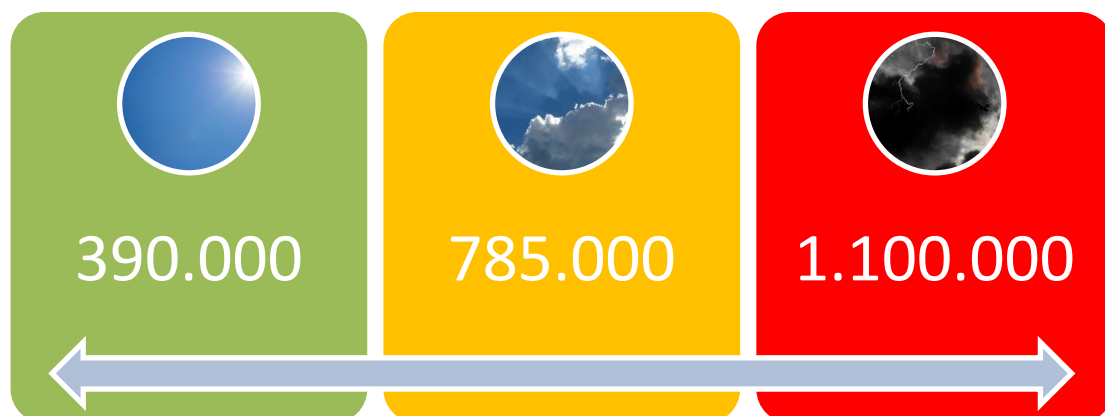
Imagorisico

De laatste jaren is de jeugdzorg met enige regelmaat in het nieuws geweest vanwege fouten of tekortkomingen met betrekking tot individuele cliënten. Het is niet reëel om te denken dat de gemeente er voor kan zorgen dat voortaan alle fouten kunnen worden voorkomen. Jeugdzorg blijft mensenwerk en de gemeente loopt het risico op (imago)schade in het geval van een ernstige fout of tekortkoming.

Acties (beheersmaatregelen):

1. Wij zullen de ontwikkeling van de kosten nauwlettend blijven monitoren en bijsturen indien dit noodzakelijk mocht zijn.
2. Wij hebben de egalisatiereserve Sociaal Domein ingesteld waarmee fluctuaties kunnen worden opgevangen.
3. Met betrekking tot de specialistische Jeugdzorg is regionaal een systematiek van risicoverevening afgesproken (naar rato van ontvangen rijksbijdrage).

Risicobedragen en risicoscore





3. Werk, inkomen & participatie

Programma: Domein Samenleving
Portefeuillehouder: Wethouder Dragt

Omschrijving risico:

Stapeling effecten

Door diverse ontwikkelingen en nieuwe regelingen, zoals verlaging huur- en zorgtoeslag, verhoging bijdrage ziektekostenverzekering maar ook invoering participatiewet bestaat de kans op stapeling van effecten bij kwetsbare groepen (laag inkomen, afstand tot de arbeidsmarkt, persoonlijke problematiek, etc.). Dit kan leiden tot meer aanvragen voor de bijzondere bijstand of maatwerk/vangnet regeling.

Open eindregeling bijstand

De ontwikkeling van het aantal bijstand cliënten is een onzekerheid (open eindregeling). Dit risico wordt deels ondervangen door de vangnetregeling die het rijk heeft ingesteld. Daarbij kan het meerdere boven 105% van de rijksbijdrage door het Rijk aanvullend worden gecompenseerd indien wordt voldaan aan een aantal arbeidsmarktcriteria.

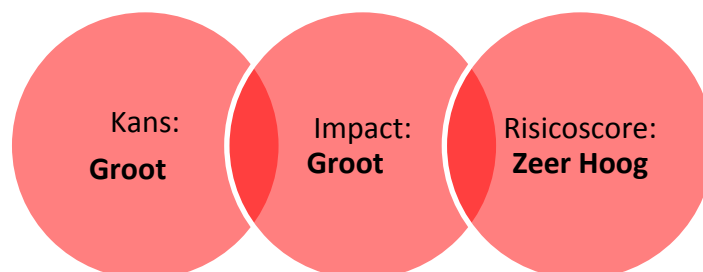
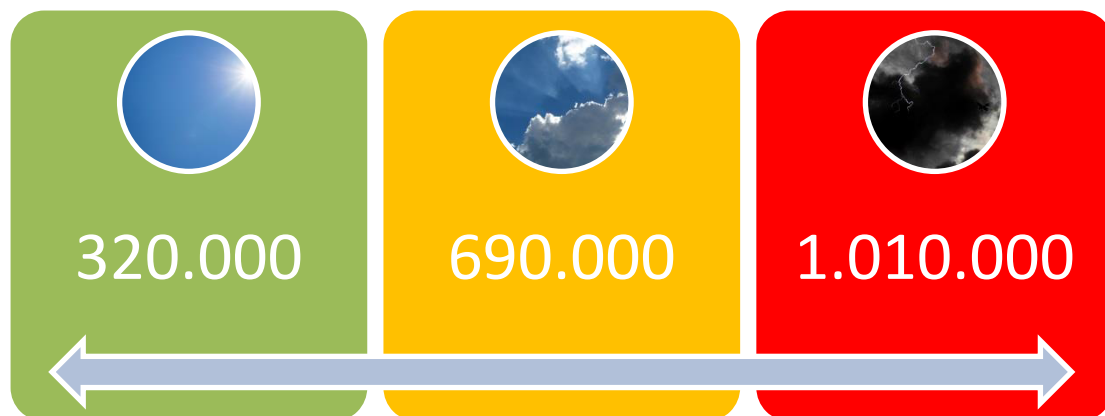
Uitblijven van compensatie WSW

Bij de vaststelling van het macrobudget WSW is door het ministerie van SZW uitgegaan van een landelijke uitstroom van 6% per jaar. Het werkelijke uitstroompercentage ligt met circa 4% beduidend lager, met als gevolg een lagere subsidie per SE. Het Rijk heeft het macrobudget voor de Rijkssubsidie WSW (nog) niet bijgesteld, wat een lagere (Rijks)subsidie per Sw-er betekent. In de begroting van het RWA is er van uit gegaan dat het effect van deze lagere uitstroom op het macrobudget van de Rijkssubsidie volledig wordt gecompenseerd. Als deze compensatie uitblijft zal dit waarschijnlijk leiden tot een hogere gemeentelijke bijdrage. Naar verwachting verschaft de Meicirculaire 2017 hierover meer duidelijkheid.

Acties (beheersmaatregelen):

1. Wij zullen de ontwikkeling van de kosten nauwlettend blijven monitoren en bijsturen indien dit noodzakelijk mocht zijn.
2. De ontwikkelingen bij de bijstand (o.a. in-/uitstroom) worden nauwlettend en permanent gevolgd.
3. Ter compensatie van het tekort beroep op de Vangnetregeling.

Risicobedragen en risicoscore





4. WMO

Programma/paragraaf: Domein Samenleving
Portefeuillehouder: Wethouder Overweg

Omschrijving risico:

Grotere zorgvraag dan waarmee rekening is gehouden

Aangezien hier sprake is van een zogenaamde open einde regeling bestaat het risico dat het aantal en de omvang van de aanvragen / toekenningen het beschikbare budget gaat overschrijden. Tegelijkertijd zorgen de aanvullende kortingen vanuit het Rijk ervoor dat het beschikbare budget tot 2020 een sterk dalende tendens laat zien. De afgelopen twee jaar zien we dat de zorgvraag binnen onze budgettaire kaders past waardoor we dit risico naar beneden hebben bijgesteld ten opzicht van de vorige risicomonitor.

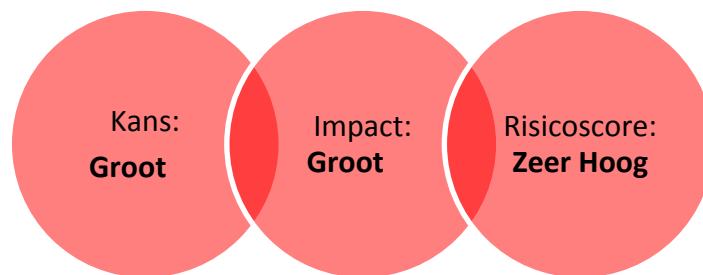
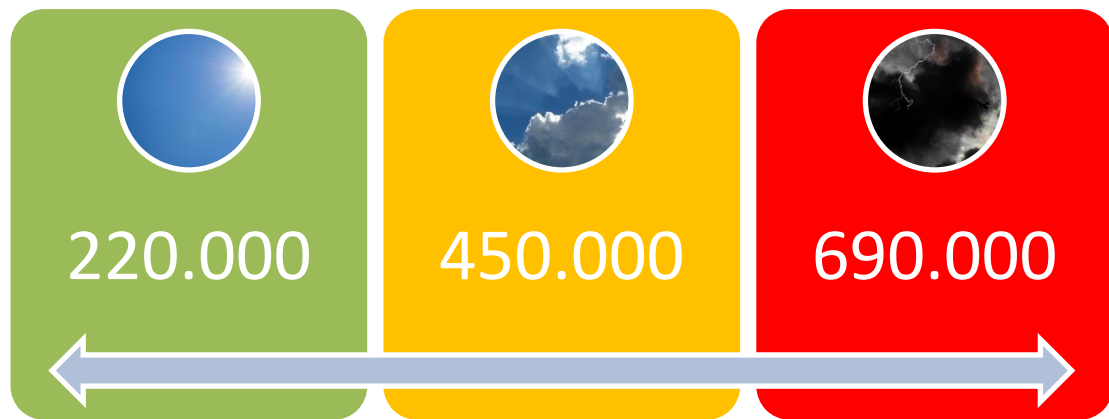
Besparingen worden niet gerealiseerd

Bij de inkoop van zorg hebben we besparingsmaatregelen genomen. Deze bezuiniging willen we realiseren enerzijds doordat we lagere prijzen bedingen anderzijds doordat we willen toewerken naar lichtere vormen van zorg. De kans bestaat dat we een deel van deze bezuiniging niet kunnen realiseren.

Acties (beheersmaatregelen):

1. Wij zullen de ontwikkeling van de kosten nauwlettend blijven monitoren en bijsturen indien dit noodzakelijk mocht zijn.
2. Wij hebben de egalisatiereserve Sociaal Domein ingesteld waarmee fluctuaties kunnen worden opgevangen.

Risicobedragen en risicoscore





5. Accommodaties & vastgoedprojecten

Programma/paragraaf: Diverse programma's
Portefeuillehouder: College

Omschrijving risico:

Algemene risico's

Er bestaat altijd een kans dat zich tegenvallers voordoen op grote projecten (2e sporthal, herontwikkeling van het gemeentehuis, verbouwing Octopus), doordat zaken niet te kwantificeren zijn of doordat risico's zijn onderschat. Dat kunnen bouwkosten betreffen, maar ook de gevolgen voor de exploitatie van nieuwe voorzieningen.

Vervanging & groot onderhoud gemeentelijke accommodaties

De totale vervangingswaarde van de gemeentelijke accommodaties bedraagt ongeveer € 80 miljoen. Een gedeelte van de gemeentelijke accommodaties is in het verleden gefinancierd uit incidentele middelen of is inmiddels afgeschreven. Vervanging van deze accommodaties kan in dat geval niet gedekt worden uit vrijvallende kapitaallasten. Op termijn moeten er voor de vervanging van de betreffende accommodaties middelen gevonden worden. Daar waar deze middelen niet incidenteel gevonden kunnen worden of er geen ruimte bestaat binnen de bestaande begrotingskaders, vormt dit een risico. Daarnaast kan ook de instandhouding van gemeentelijke gebouwen vragen om aanvullende middelen, bijvoorbeeld als het gaat om nieuwe wet en regelgeving op het vlak van gebouwenbeheer.

Kunstgrasvelden buitensportaccommodaties

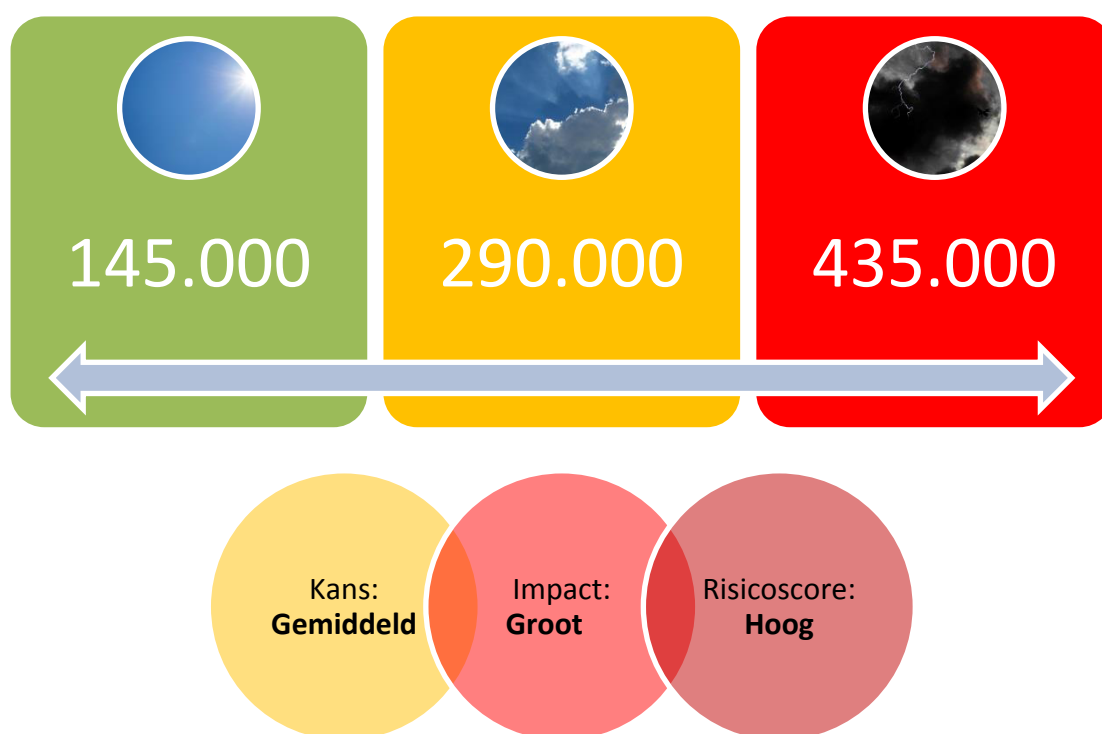
Eind 2016 zijn de groot onderhoudsvoorzieningen geactualiseerd. Hierbij zijn afschrijvingstermijnen van kunstvelden geactualiseerd naar huidige inzichten. Desalniettemin kan het zich nog steeds voordoen dat velden incidenteel danwel structureel een kortere levensduur hebben dan in de gemeentelijke begroting is voorzien. Mocht er aanleiding zijn tot hogere of- meer frequente onderhoudsuitgaven, dan worden oplossingsmogelijkheden in eerste instantie gezocht binnen de voor groot onderhoud bestemde middelen. Grote verschillen

kunnen echter niet binnen de beschikbare middelen voor groot onderhoud worden opgevangen en zullen leiden tot een hoger benodigde jaarlijkse reservering.

Acties (beheersmaatregelen):

Voor onze risicovolle projecten worden periodiek interne risicorapportages opgesteld met focus op onze grootste risico's en mitigerende maatregelen. Het benodigde meerjarige groot onderhoud aan gemeentelijke accommodaties en kunstgrasvelden wordt continue bewaakt en daar waar nodig financieel bijgesteld na vermelding in de voorjaarsnota of najaarsnota.

Risicobedragen en risicoscore





6. Pensioenen & wachtgelden wethouders

Programma/paragraaf: Domein Bestuur
Portefeuillehouder: Burgemeester Horselenberg

Omschrijving risico:

Gemeenten zijn eigenrisicodragers ten aanzien van de pensioenrechten van hun politieke ambtsdragers. Dit houdt in dat zij de opgebouwde pensioenen over de periode dat een wethouder actief is, alsmede over de wachtgeldperiode, zelf uitbetalen en daarmee samenhangende risico's zelf dragen. Toekomstige pensioenaanspraken van wethouders worden gedekt uit de voorziening wethouder pensioenen. De hoogte van deze voorziening wordt elk jaar opnieuw berekend. Ten aanzien van deze voorziening lopen wij het risico dat er een lange tijd pensioen uitbetaald moet worden, indien wethouders ouder worden dan waar volgens de sterftetabellen van uit is gegaan. Dit is het zogenaamde langlevensrisico.

Daarnaast moet de opgebouwde reserve renderen zodat de gemeente het doelvermogen bij elkaar heeft op de pensioengerechtigde leeftijd van de wethouder. Een gemeente is hiervoor minder toegerust dan bijvoorbeeld het ABP vanwege het verplichte schatkistbankieren.

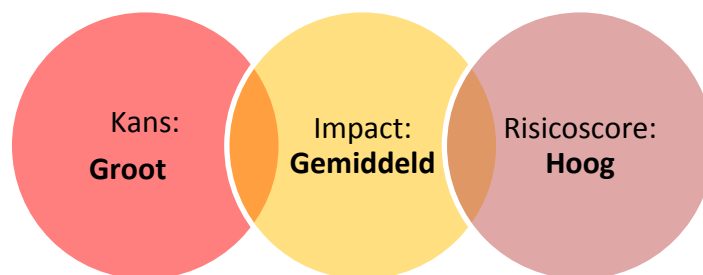
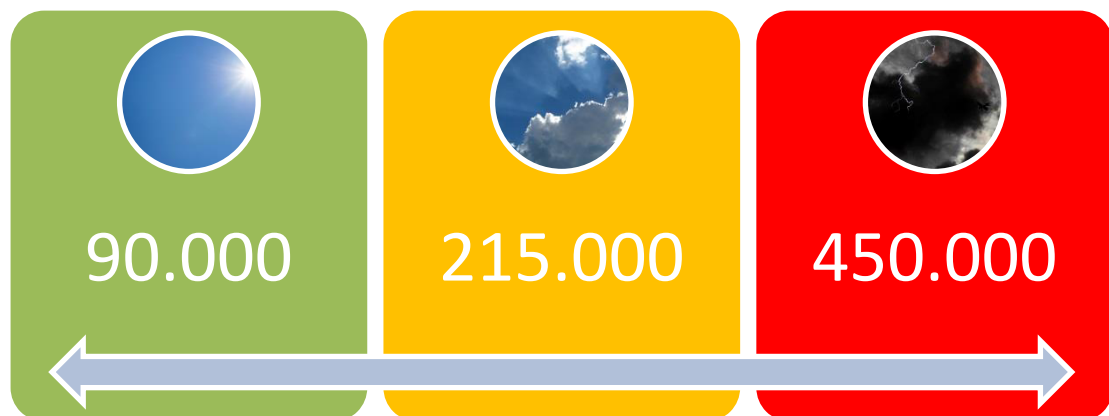
De laatste jaren zijn extra stortingen noodzakelijk gebleken vanwege een toenemende levensverwachting en de verlaging van de rekenrente. Vooral de daling van de gehanteerde rekenrente voor de toekomstige gepensioneerde wethouders als gevolg van de dalende rente op de kapitaalmarkt heeft grote invloed gehad op de waardering van de voorziening.

Tot slot is er het arbeidsongeschiktheidsrisico van een actieve wethouder. Zolang de (oud)wethouder arbeidsongeschikt blijft, heeft hij onder voorwaarden recht op doorbetaling van zijn wedde en wachtgeld en eventueel ook op een verlenging van de uitkering van het wachtgeld.

Acties (beheersmaatregelen):

Bij de Najaarsnota zal, op basis van actuariële waarde berekeningen, de voorziening wethouder pensioenen geactualiseerd worden.

Risicobedragen en risicoscore





7. ICT

Programma: Paragraaf bedrijfsvoering
Portefeuillehouder: Wethouder Overweg

Omschrijving risico:

Door stroomuitval, menselijke fouten, fouten in software en computercriminaliteit kan onze ICT uitvallen of anderszins kwetsbaar worden. Mogelijke gevolgen hiervan kunnen zijn:

- Onze dienstverlening valt uit;
- Extra en onvoorziene kosten voor herstelwerkzaamheden;
- Verlies van data;
- Schade claims/juridische procedures;

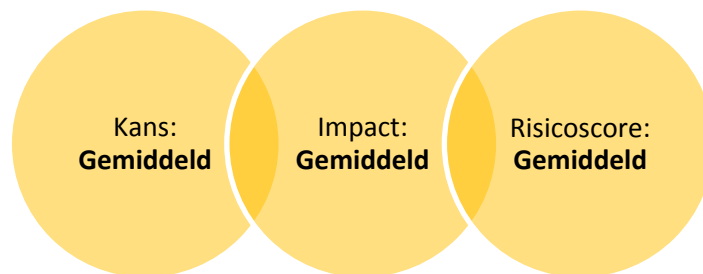
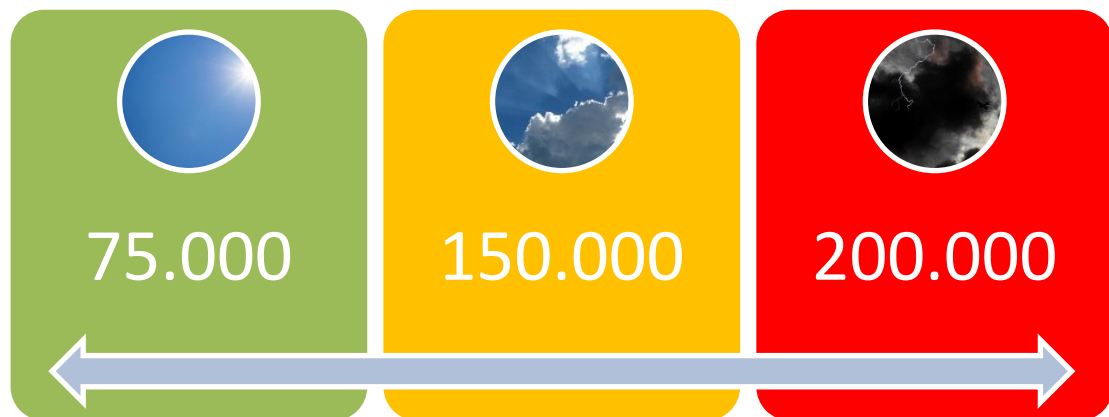
Meldplicht datalekken

Per 1 januari 2016 is de meldplicht datalekken ingegaan. Deze meldplicht houdt in dat wij een melding moeten doen bij de Autoriteit Persoonsgegevens zodra wij een ernstig datalek hebben. In een aantal gevallen moet het datalek ook worden gemeld aan de betrokkenen (de mensen van wie de persoonsgegevens zijn gelekt). Het niet melden van een datalek kan de gemeente een sanctie opleveren van maximaal € 820.000 per overtreding. Daarnaast lopen we imago schade in het geval vertrouwelijke gegevens openbaar worden.

Acties (beheersmaatregelen):

Wij zijn aangesloten bij de informatiebeveiligingsdienst voor gemeente (IBD) en zijn gestart om de Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten (BIG) te implementeren. De BIG omvat o.a. een totaalpakket aan informatiebeveiligingsbeheersingmaatregelen die voor iedere gemeente noodzakelijk is om te implementeren.

Risicobedragen en risicoscore





8. Bedrijfsvoering risico's

Programma: Paragraaf bedrijfsvoering
Portefeuillehouder: College

Omschrijving risico:

Algemene risico's

Het runnen van een bijzonder bedrijf als een gemeente brengt risico met zich mee. Het risico bestaat dat er bestuurlijke besluiten worden genomen waarvan de (financiële consequenties) onvoldoende in beeld zijn (gebracht).

Knelpunten personele bezetting

De gemeente Leusden is een kleine gemeente. Het zelfstandig uitvoeren van uitvoerende en ondersteunende taken brengt een bedrijfsvoering risico met zich mee. Op piekmomenten kan er al snel sprake zijn van een kwantitatieve en kwalitatieve onderbezetting. De gemeente zal dan externe capaciteit aan moeten trekken.

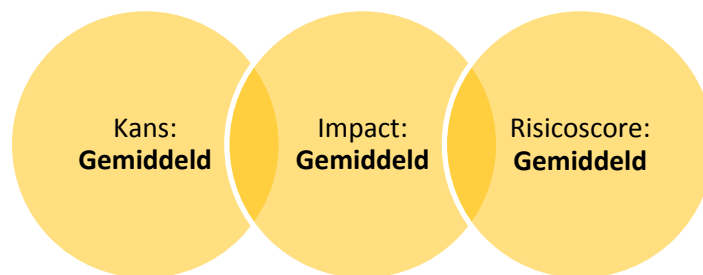
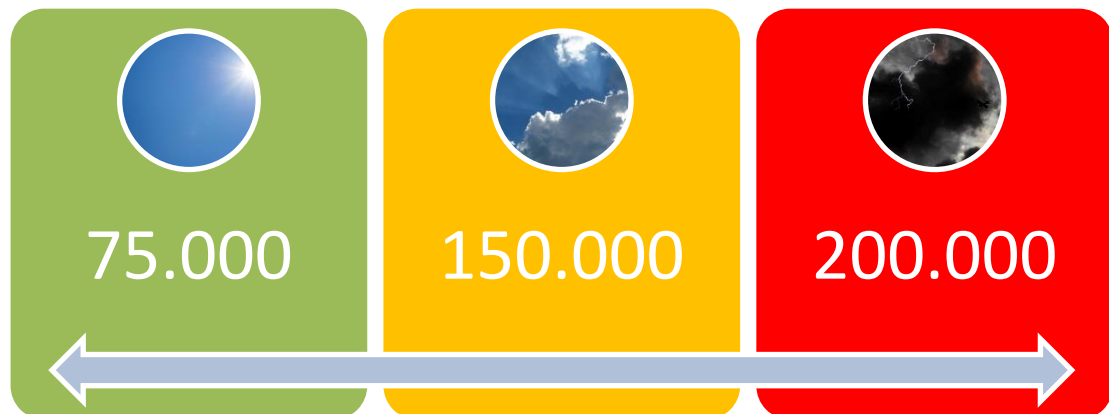
Stijging pensioenpremies

Voor 2017 zijn de pensioenpremies gestegen. Voor de werkgevers betekent dit een stijging van 1,9% c.q. een structurele last van circa € 150.000. Binnen de stelpost loon- en prijsstijgingen is hiervoor geen dekking. Wij verwachten dat deze extra kosten kunnen worden opgevangen door een stijging van het accres van het gemeentefonds aangezien ook het Rijk geconfronteerd wordt met de premiestijging. Duidelijkheid hierover krijgen we in de meicirculaire 2017. Omdat we hier geen zekerheid over hebben melden we dit bedrag in deze risicomonitor

Acties (beheersmaatregelen):

1. Wij gebruiken van onze P&C cyclus en interne controle op de processen om de interne beheersing zo optimaal mogelijk te krijgen.
2. Om personele knelpunten op te vangen maken wij gebruik van een centraal knelpunten budget.

Risicobedragen en risicoscore





9. Verbonden en gerelateerde partijen

Programma/paragraaf: Paragraaf verbonden partijen

Portefeuillehouder: College

Omschrijving risico:

Het deelnemen aan gemeenschappelijke regelingen betekent het gedeeltelijk inleveren van autonomie op de betreffende (beleids)terreinen. Besluiten met financiële gevolgen worden genomen door een bovengemeentelijk bestuursorgaan en zijn bindend voor alle deelnemende gemeenten. Leusden kan besluiten met betrekking tot nieuw beleid niet zelfstandig beïnvloeden, met als gevolg dat de financiële consequenties dan als voldongen feit in de begroting moeten worden verwerkt.

Samenwerkingsrelaties

De gemeente werkt actief aan het verbeteren van samenwerkingsrelaties (gerelateerde partijen). Een risico vormen de ontvlechtingkosten indien en zodra er personele capaciteit overgaat naar een samenwerkingsverband. In dat geval zal de gemeente een deel van de overheadkosten - die eerder nog konden worden toegerekend - niet op korte termijn kwijt raken. Ook kunnen kosten ontstaan die te maken hebben met de aanloop naar de nieuwe organisatie en de inzet van een sociaal plan voor het personeel. Daarnaast vergt samenwerking investeringen op het gebied van ICT zoals bijvoorbeeld het digitaliseren van dossiers en het op een veilige manier aan elkaar koppelen van systemen. Wanneer dit leidt tot vertraging in de werkprocessen, kan dit leiden tot bezwaar- en beroepsprocedures.

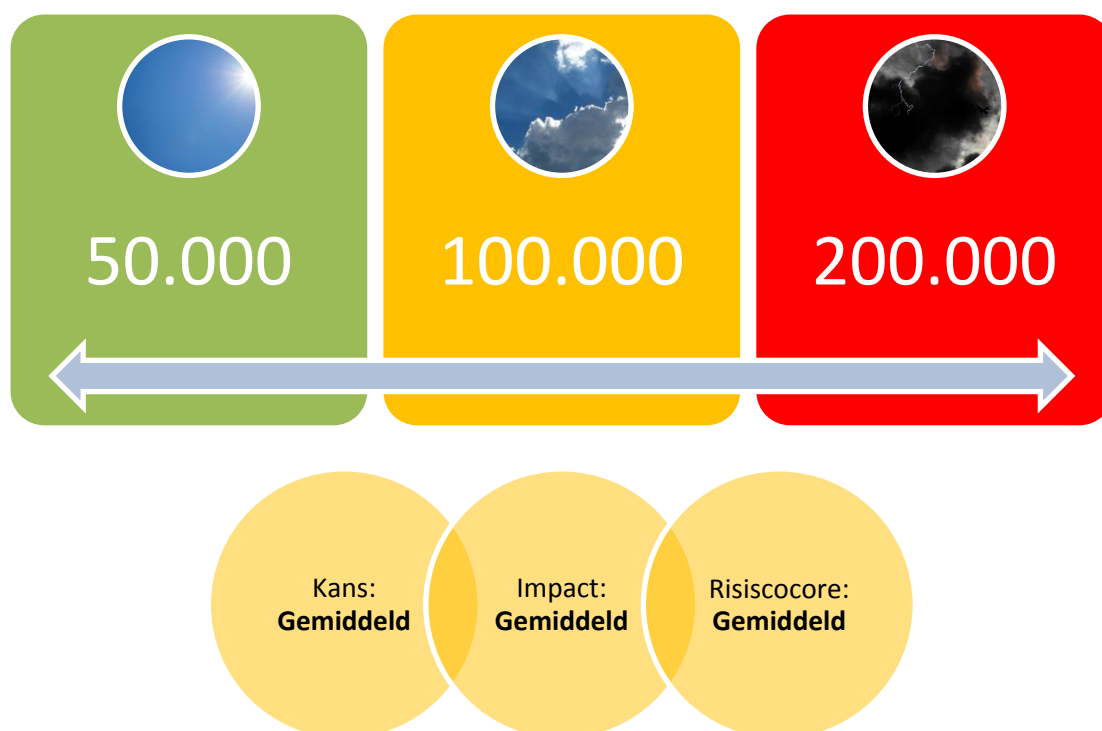
Break even garantieregeling RWA Amfors

Leusden neemt op grond van de gemeenschappelijk regeling RWA deel aan het WSW-bedrijf Amfors. Vanaf 1 januari 2015 is het niet meer mogelijk om in de WSW in te stromen en zal voor gemeenten de taakstelling WSW gaan dalen. De Rijkssubsidie die gemeenten ontvangen per WSW-medewerker is de laatste jaren al trendmatig aan het dalen. Daartegenover staan de stijgende salariskosten van de WSW-ers. Deze ontwikkelingen hebben een negatief subsidieresultaat van het RWA als gevolg. Naast het negatief subsidieresultaat staat ook de exploitatie van Amfors onder druk door teruglopende (overheids)opdrachten als gevolg van bezuinigingen en de economische conjunctuur. Conform afspraken in de gemeenschappelijke regeling zijn de gemeenten volledig verantwoordelijk voor het subsidietekort (de zogenaamde break even garantieregeling).

Acties (beheersmaatregelen):

Tijdig rapporteren door college aan de Raad van relevante ontwikkelingen zoals het aangaan of beëindigen van overeenkomsten met verbonden partijen, wijzigingen in de doelstellingen of nieuwe financiële risico's.

Risicobedragen en risicoscore





10. Fiscale risico's

Programma/paragraaf: Diverse programma's
Portefeuillehouder: Wethouder Dragt

Omschrijving risico:

Vennootschapsbelasting

Per 1 januari 2016 is de vennootschapsbelastingplicht (VPB-plicht) voor overheidsondernemingen in werking getreden. De inventarisatie van de activiteiten welke een onderneming vormen en of deze activiteiten wel of niet onder de VPB-plicht vallen is grotendeels afgerond. Wij schatten in dat de invoering van de VPB voor de algemene dienst geen grote financiële consequenties heeft. Het gaat echter om nieuwe wetgeving voor de gemeente en landelijk wordt nog over bepaalde onderwerpen overleg gepleegd over de interpretatie van de wet. Hierdoor bestaat het risico dat in de inschatting gemaakte keuzes wellicht moeten worden herzien en we toch sprake zal zijn van fiscale winst en af te dragen vennootschapsbelasting.

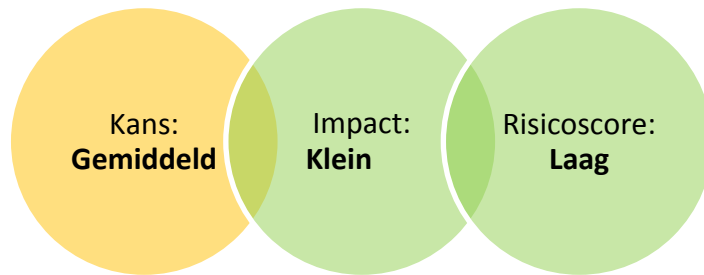
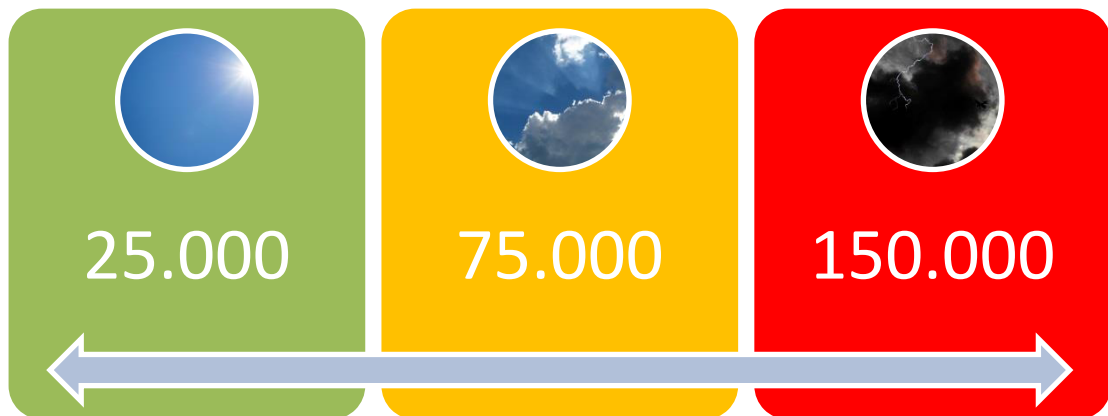
Werkkostenregeling

De werkkostenregeling geldt voor alle vergoedingen, verstrekkingen en ter beschikking gestelde voorzieningen die tot het loon uit tegenwoordige dienstbetrekking horen. Op grond van de werkkostenregeling kunnen vergoedingen en verstrekkingen, tot 1,2% van het fiscale loon, onbelast aan werknemers verstrekt worden. Wordt deze forfaitaire ruimte overschreden dan betaald de werkgever over het meerdere 80% eindheffing.

Acties (beheersmaatregelen):

1. We zijn voor de VPB een implementatietraject gestart, om de onder de wet vallende processen, activiteiten en organisatieonderdelen te laten voldoen aan de wettelijke verplichtingen en de financiële administratie daarop in te richten
2. Wij monitoren voor de werkkostenregeling periodiek of we binnen de forfaitaire ruimte blijven.
3. Wij zijn bezig om ons Tax Control Framework (TCF) te actualiseren. Het TCF is een samenstel van processen en interne beheersingsmaatregelen dat ervoor moet zorgen dat de fiscale risico's van de gemeente bekend zijn en beheerst worden

Risicobedragen en risicoscore





11. Leerlingen- vervoer

Programma: domein Samenleving
Portefeuillehouder: wethouder Van Beurden

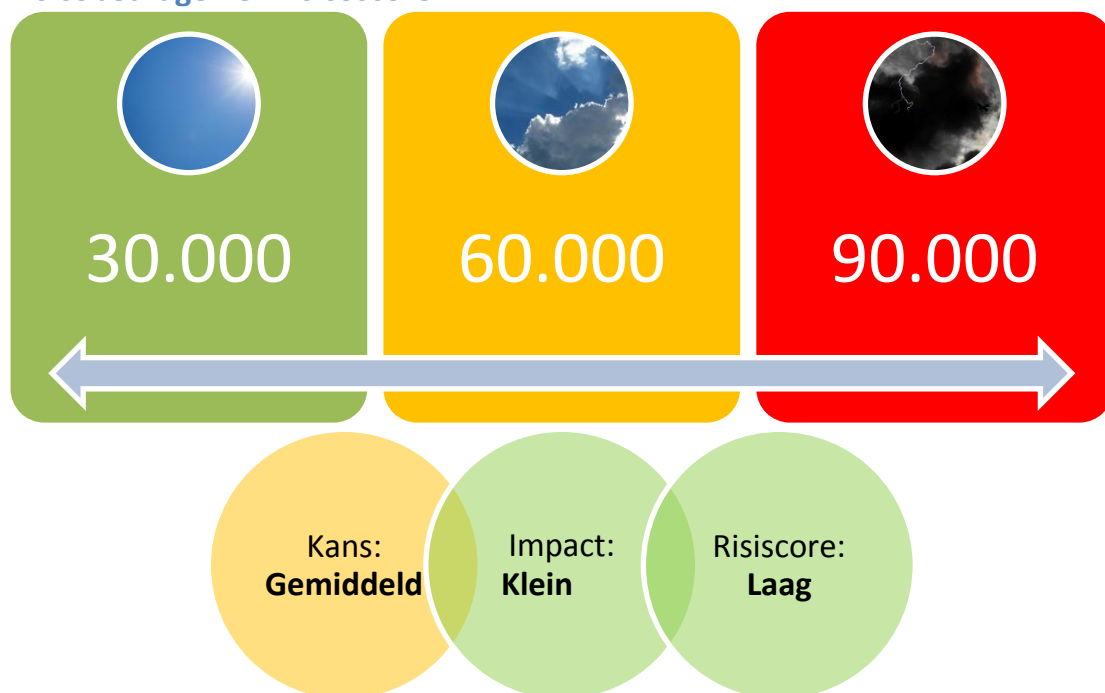
Omschrijving risico:

De gemeente is wettelijk verplicht om een adequaat systeem van leerlingenvervoer aan te bieden. De kosten van het vervoer zijn sterk afhankelijk van het aantal leerlingen, het aantal ritten en de bestemming van deze ritten.

Acties (beheersmaatregelen):

De ontwikkelingen van leerlingenaantallen en vervoerskilometers blijven we actief volgen. Het leerlingenvervoer is aanvang 2017 meerjarig aanbesteed. Indien budgetten dienen te worden aangepast als gevolg van het nieuwe vervoersschema dan zal dat middels de najaarsnota 2017 in de begroting worden verwerkt. Hiernaast zal de realisering van Passend Onderwijs de komende jaren een demping moeten opleveren voor het leerlingenvervoer, omdat meer leerlingen thuisnabij onderwijs zal worden geboden en hiermee voor een aantal kinderen het leerlingenvervoer kan vervallen

Risicobedragen en risicoscore





12. Gemeentegaranties

Programma/paragraaf: Paragraaf financiering
Portefeuillehouder: Wethouder Dragt

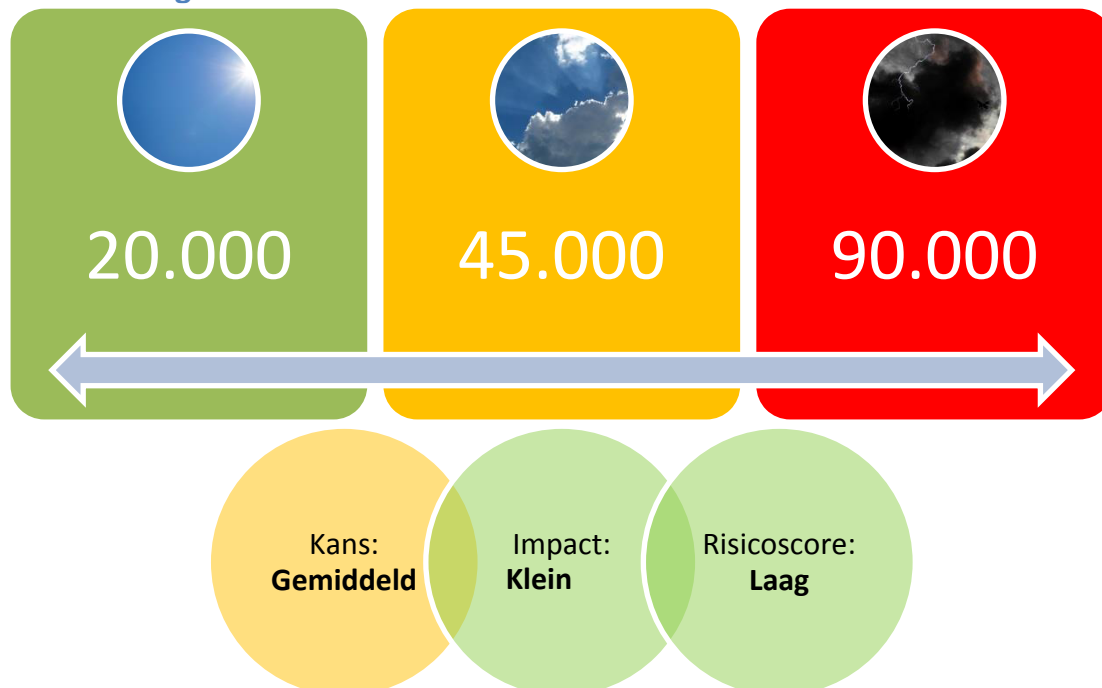
Omschrijving risico:

Het verstrekken van gemeentegaranties aan instellingen voor door hen aangevane leningen houdt in dat de gemeente risico loopt. Het niet nakomen van de financiële verplichtingen kan leiden tot een situatie waarbij de gemeente wordt aangesproken op de garantstelling. De gemeente heeft zich met name garant gesteld voor sportverenigingen. De restantschuld van de huidige negen geborgde geldleningen bedraagt bij elkaar € 873.000 (peildatum 31/12/2016).

Acties (beheersmaatregelen):

Regelmatig beoordelen wij de financiële positie van de betreffende organisaties. Het risico wordt overigens beperkt door de vestiging van het hypotheekrecht op betreffende accommodaties ten gunste van de gemeente.

Risicobedragen en risicoscore





13.

Aansprakelijkheid en juridische procedures

Programma/paragraaf: Diverse programma's
Portefeuillehouder: College

Omschrijving risico:

Claims

Het algemene beeld is dat burgers de overheid vaker aansprakelijk stellen en schade claimen. De gemeente is verzekerd voor wettelijke aansprakelijkheid en voor het eigen risico is een budget in de begroting opgenomen. Desondanks kunnen zich claims voordoen waarvoor de gemeente niet (volledig) verzekerd is, zoals de immateriële schade. Bovendien kan er sprake zijn van imagoverlies in verband met aansprakelijkheidsschade.

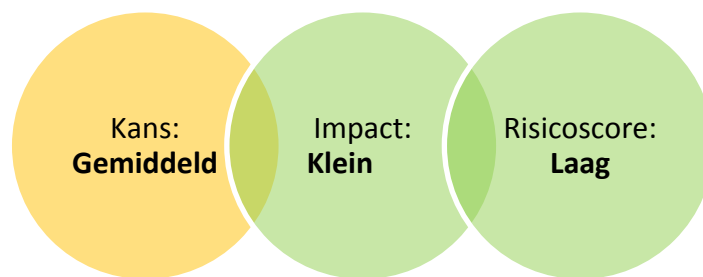
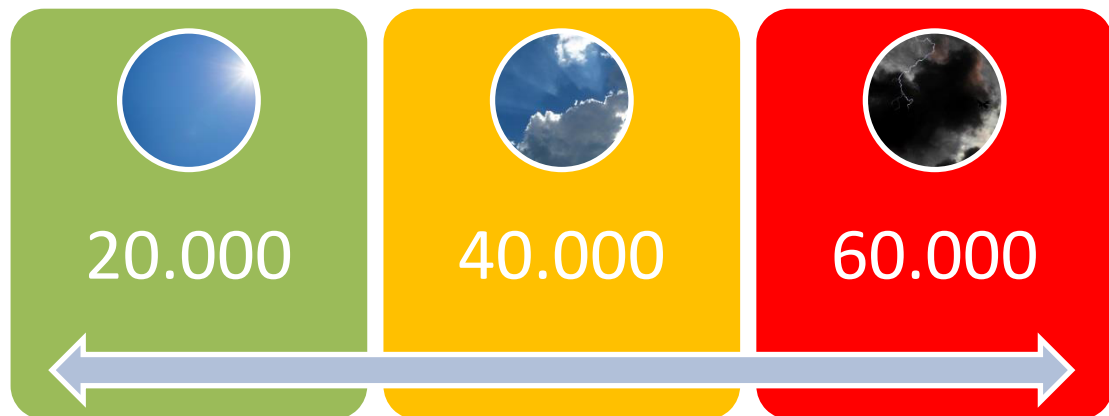
Juridische procedures

Verkeerd uitgevoerde aanbestedingen, fouten in vergunningverlenings-procedures of een onjuiste claimafhandeling kunnen tot juridische procedures leiden. Ook handhavingszaken om een overtreding van wet- of regelgeving aan te pakken brengen dergelijke risico's met zich mee. Het aantal procedures en de hoogte van de kosten zijn slecht in te schatten. Daarnaast speelt ook het risico van een dwangsom bij het niet tijdig beslissen op grond van de Wet dwangsom bij niet tijdig beslissen. In de vele WOB-verzoeken die wij ontvangen wordt hierop regelmatig bewust gekoerst door verzoekers.

Acties (beheersmaatregelen):

In samenwerking met BNLN gemeenten ontwikkelen we een integrale en gestructureerde aanpak om de juridische kwaliteitszorg in onze organisatie beter te borgen waarmee we het risico op aansprakelijkheid en optreden van juridische procedures verminderen.

Risicobedragen en risicoscore





14. Niet halen bezuinigingen

Programma/paragraaf: Diverse programma's

Portefeuillehouder: College

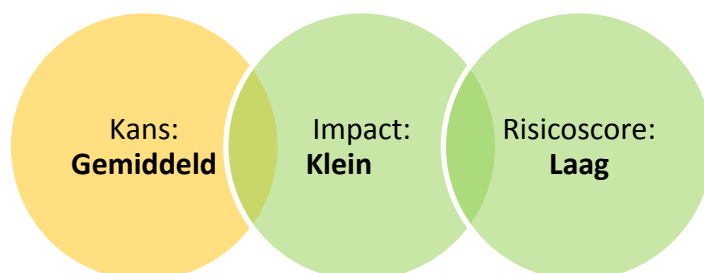
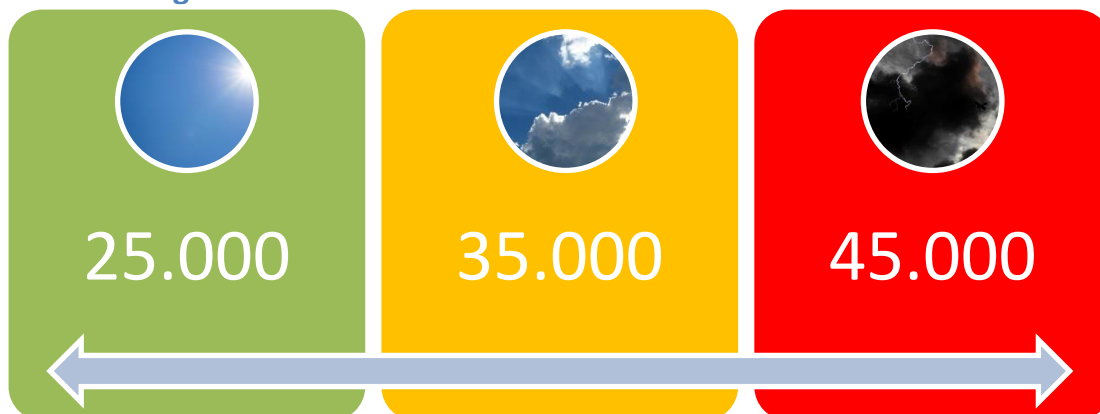
Omschrijving risico:

Risico dat taakstellingen niet concreet ingevuld worden en tijdig gerealiseerd worden. Om een sluitende meerjarenbegroting te bereiken heeft de gemeenteraad besloten tot een pakket aan bezuinigingsmaatregelen. Het risico bestaat dat niet alle voorgenomen bezuinigingen volledig in het gewenste tempo worden gerealiseerd. Daarnaast is het mogelijk dat een enkele taakstelling in de praktijk soms niet- of slechts gedeeltelijk haalbaar blijkt te zijn.

Acties (beheersmaatregelen):

Periodiek monitoren we de stand van zaken ten aanzien van de uitvoering en haalbaarheid van de maatregelen.

Risicobedragen en risicoscore





15.

Voorfinanciering VNG subsidie

Programma/paragraaf: Domein Leefomgeving
Portefeuillehouder: Wethouder Van Beurden

Omschrijving risico:

In regioverband participeert de gemeente Leusden in projecten om de bestaande woningen energiezuiniger te maken. Hiervoor is succesvol subsidie aangevraagd bij de VNG. Echter het betaalschema van de VNG loopt uit de pas met de realisatie van kosten door de opdrachtnemende partner, consortium 033 Energie. Hierdoor is een voorfinancieringsbehoefte ontstaan in het project. De voorfinancieringsbehoefte wordt veroorzaakt doordat de VNG 60% van de subsidie uitkeert bij de start van de derde (laatste) fase van het project, terwijl de kosten voor het grootste deel in de eerste twee fasen liggen. De gemeente Amersfoort is bereid deze voorfinanciering beschikbaar te stellen, mits het risico van niet uitkeren van de subsidie door de gemeenten gelijkelijk gedragen wordt. De omvang van de voorfinanciering bedraagt maximaal € 344.250. Het exacte bedrag hangt af van het tussen de gemeente Amersfoort en consortium 033 Energie af te spreken betaalschema. Het uitstaande bedrag aan voorfinanciering stijgt met de declaraties van het opdrachtnemende consortium en daalt steeds met de uitbetalingen van de VNG. Bij uitbetaling van de laatste fase door VNG is de voorfinanciering tot € 0 gereduceerd.

Het risico voor de gemeente Leusden is steeds 1/7e deel van het uitstaande bedrag aan voorfinanciering. Het risico voor de gemeente Leusden wordt bepaald door de kans dat de VNG niet tot uitkering van de volgende fase over gaat in combinatie met het dan uitstaande bedrag. De kans dat VNG niet akkoord gaat met de uitbetaling wordt als laag ingeschat, de subsidie is toegekend en de middelen zijn beschikbaar.

Acties (beheersmaatregelen):

Indien zich onverhoopt de situatie voordoet dat de VNG niet akkoord is met uitkering van de volgende fase van een deelproject, dan zullen de werkzaamheden voor dat deelproject worden stopgezet, zodat er geen verdere stijging van het uitstaande bedrag plaats vindt.

Risicobedragen en risicoscore

